

COLUMN // // // // //

Investeren in brede schooldag

Het lerarentekort is groot, de werkdruk is hoog, de kwaliteit van het onderwijs staat onder druk én de kansengelijkheid groeit. Het wordt steeds duidelijker dat een deel van die problemen opgelost kan worden als kinderopvang en onderwijs de handen ineenslaan. Ook de coronacrisis maakte duidelijk dat kinderen en ouders erbij gebaat zijn als onderwijs en kinderopvang samen optrekken. Wat als we een team maken van pedagogisch medewerkers, leerkrachten en andere professionals, een mix van mensen met een mbo-, een hbo- en een wo-opleiding die samenwerken aan de ontwikkeling van kinderen?

Anders organiseren

Oplossingen ontstaan onder meer als we het werk anders organiseren. Samenwerking en meer tijd vormen de sleutels voor de oplossing. Wat als we de formele lestijd in het basisonderwijs iets omlaag en de tijd voor 'brede talentontwikkeling', sport en ontspanning omhoog brengen? Gedurende de dag bieden leerkrachten, pedagogisch medewerkers en andere experts een breed aanbod aan alle kinderen. Zo'n dag zou er voor een kind bijvoorbeeld zo uit kunnen zien: de dag begint met taal bij een leerkracht, dan sporten met de pedagogisch medewerker, een rustige gezamenlijke maaltijd tussen de middag, gevolgd door rekenen in een klein groepje en dan theater met aandacht voor taal met een pedagogisch medewerker. Als de ouders die dag werken en hun kinderen later op de dag willen ophalen, dan is er voor de kinderen een ontspannend aanvullend programma. Het werk van de leerkracht wordt zo interessanter: er is immers meer specialisatie mogelijk. De leraar staat er bovendien niet meer alleen voor; het breed samengestelde team is verantwoordelijk. Ook het werk van de pedagogisch medewerker wordt inhoudelijk boeiender en de kans op een volwaardig arbeidscontract wordt groter.

Verstandige politieke keuzes

Er is een groot draagvlak om de voorzieningen van onderwijs en kinderopvang anders te organiseren, zodat de problemen in samenhang én door samenwerking opgelost kunnen worden. Het Platform de Toekomst van Arbeid¹ heeft samen met met VNG, PO-Raad, BMK en Regiegroep Kindcentra 2020 uitgewerkt hoe die brede schooldag te organiseren en te financieren is. De grote winst van dit voorstel is dat ook de werkgevers van Nederland overtuigd zijn van de noodzaak te investeren in brede talentontwikkeling voor alle kinderen. Ook het kabinet oriënteert zich op de toekomst van het stelsel van kindvoorzieningen middels de Scenariostudie Vormgeving Kindvoorzieningen.² De komende maanden worden spannend. Gaan politieke partijen dit opnemen in hun verkiezingsprogramma's, zodat een nieuw kabinet eindelijk stappen zet om de talenten van ieder kind tot bloei te laten komen? Wij zijn benieuwd!

Gijs van Rozendaal
Voorzitter regiegroep Kindcentra 2020 en lid van het Platform de Toekomst van Arbeid.

¹ www.toekomstvanarbeid.nl/publicaties/investeren-in-mensen/

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/07/06/tussenrapportage-scenariostudie-vormgeving-kindvoorzieningen>

Interview Margreet de Vries

"Het onderwijsveld is veerkrachtig"

Dat scholen half maart hun deuren moesten sluiten kwam niet helemaal als een verrassing. Vanzelfsprekend was de impact groot voor alle spelers in en om de school. Margreet de Vries, directeur-bestuurder van EDventure, maakt een eerste balans op.

DOOR NOORTJE KNULST

U bent directeur-bestuurder van de branchevereniging van onderwijsadviesbureaus. Hoe heeft uw branche de coronacrisis beleefd?

"Op 15 maart werd besloten dat vanaf 16 maart de scholen hun deuren zouden sluiten. Dit besluit kwam niet onverwacht. Er werd al weken over gesproken. En ook in onze dienstverlening zagen wij iets veranderen. Al een aantal weken voor de scholensluiting werd duidelijk hoe corona ook ons zou gaan raken. Teamtrainingen die stonden gepland werden afgezegd, symposia werden uitgesteld in verband met te weinig aanmeldingen, gesprekken op scholen en dyslexiebehandelingen op scholen konden niet doorgaan. Kortom, voor ons was het misschien iets minder abrupt dan bij andere sectoren. Maar natuurlijk heeft de scholensluiting ook onze sector hard geraakt. Onze leden zijn partners van onderwijsorganisaties. Het is niet ingewikkeld om te bedenken wat de impact is voor onze branche als deze onderwijsorganisaties hun deuren moeten sluiten."

Hoe zijn de onderwijsadviesbureaus hiermee omgegaan?

"Het was voor iedereen een situatie waar je je niet op kon voorbereiden. Het mooie was

dat we heel snel in de startblokken stonden om de uitdaging waar het onderwijs voor stond zo goed mogelijk het hoofd te bieden. Al snel werd duidelijk dat er niet zozeer op technisch gebied ondersteuning van ons nodig was. De grote techbedrijven hadden binnen korte tijd alles klaar staan. Kleinere technische bedrijven daaromheen boden hun ondersteuningsarsenaal ook in een rap tempo aan. Scholen lieten hun veerkracht zien door de leerlingen snel van de juiste leermiddelen te voorzien. Digitale klaslokalen werden ingericht, leermiddelen werden digitaal beschikbaar gesteld. Een enorme energie kwam los en leidde in een aantal dagen tot een operatie die zijn weerga niet kent. Toch kwamen ook snel de vragen op. Want leermiddelen klaarzetten is één, goed lesgeven op afstand is een tweede. Onderwijskundige afwegingen zijn ook bij onderwijs op afstand essentieel. Naast de instrumentele kant was het zaak om snel dit gesprek met scholen weer te kunnen voeren, zodat deze pedagogische en didactische afwegingen weer richtinggevend werden en niet de beschikbaarheid van digitale middelen of de mate van digitale geletterdheid van de leerkracht. Scholen en schoolbesturen gaven aan daar ondersteuning op nodig te hebben.”

Dus jullie bureaus waren al snel weer aan de slag?

“Ja en nee. Veel scholen hadden, heel begrijpelijk, hun handen vol aan de praktische organisatie en kwamen aan de meer onderwijskundige vraagstukken niet toe. Om toch op korte termijn onze expertise beschikbaar te stellen, organiseerden onze leden open spreekuren. Door deze dienstverlening gratis beschikbaar te stellen, konden leerkrachten, schoolleiders of beleidsmedewerkers van schoolbesturen snel bij ons terecht voor alle uiteenlopende vragen die te maken hadden met de scholensluiting en onderwijs op afstand. Ik ben er trots op dat onze bureaus zich zo snel op deze manier hebben ingezet. Het ‘gewone’ werk was echter zo goed als volledig weggevalen.”

Jullie leden zijn ook actief op het gebied van dyslexie. Liep die dienstverlening verder?

“Natuurlijk had de scholensluiting ook hier een grote impact. Toch konden de meeste dyslexiebehandelingen snel opgestart worden. Door de behandelingen die normaal gesproken op school of op locatie plaatsvonden om te zetten naar online-behandelingen hebben de meeste kinderen die bij ons in behandeling waren nagenoeg geen achterstand

opgelopen. We maakten ons wel zorgen over die leerlingen die nog niet in een behandeltraject zaten, maar nu met een grote lees- en spellingsachterstand thuis aan de slag moesten met hun schoolwerk. Gelukkig kwam de soms al jarenlange samenwerking tussen de onderwijsadviesbureaus en scholen hier goed van pas en wisten de interne begeleiders onze orthopedagogen snel te vinden.”

Is het onderwijsveld veerkrachtig?

“Natuurlijk heeft het onderwijs met alle spelers in en om de school, van leerkracht tot schoolleiders, van ouders tot kind, van bestuurders tot adviseurs iets onvoorstelbaars neergezet. En dat in een zeer korte tijd. Dat noemen we veerkracht. Als je veerkrachtig bent, dan ben je in staat om tot andere oplossingen te komen, op een andere manier samen te werken en misschien met nieuwe mensen samen te werken. Dus ja, het onderwijsveld is veerkrachtig. Veerkracht kan letterlijk ook betekenen dat je weer terug kunt schieten in oude gewoontes. Ik ben niet van de school dat altijd alles anders moet, maar toch ik hoop toch wel dat we ervan geleerd hebben.”

“Want de coronacrisis heeft ook risico’s blootgelegd; scholen kregen geen contact met kwetsbare gezinnen, langdurig zieke kinderen of thuiszitters werden vergeten bij het klaarmaken van de onderwijspakketjes voor leerlingen, veel kinderen hadden geen beschikking over een laptop of tablet. En meer op landelijk niveau: zonder duidelijke richting ging veel kostbare tijd verloren aan het wiel opnieuw uitvinden of het zoeken naar relevante informatie in de berg aan informatie die online werd gepresenteerd.”

Vindt u dat de overheid een sterkere rol had moeten pakken?

“In de eerste plaats zou ik vooruit willen kijken en niet terugkijken en met een vingertje wijzen naar wat er allemaal niet goed is gegaan. En als we dat dan doen, dan hoop ik dat de overheid het rapport van de WRR ter harte neemt. Zij stellen dat de crisis wel de grenzen heeft blootgelegd van de overheid als ‘scheidsrechter’ die alleen kaders stelt. Dat juist in een heftige crisis die er ‘opeens’ is, je een overheid nodig hebt die inhoudelijk bijstuurt. Wat doen we wel, wat doen we niet? Als we kijken naar de essentiële vaardigheden van leerlingen, wat is dan het minimale dat we de leerlingen mee willen geven in deze periode? Hoe gaan we om met leerlingen die al op achterstand staan? Maar ook: welke hulptroepen staan er om het onderwijs die ons kunnen helpen? Bereid je nu voor op een mogelijke tweede scholensluiting, ook al is deze misschien niet landelijk, maar regionaal of lokaal. Vertrouw daarbij ook op de maatschappelijke betrokkenheid van private partners in het onderwijs, zoals onderwijsadviesbureaus, die in staat zijn om snel te schakelen. Zet nu alvast de lijnen uit – wat weten we uit de wetenschap, welke praktijkvoorbeelden hebben we over wat heeft gewerkt, wat hebben scholen nodig om de basisvaardigheden op afstand aan te leren of te onderhouden? Koppel hierbij de instrumentele voorwaarden aan kennis en kunde. Wat mij betreft laten we echte veerkracht zien als we bij een volgende crisis goed voorbereid zijn.”

EDventure

Vereniging van adviesbureaus voor onderwijs en jeugdhulp

De sluiting van de scholen maakte een enorme energie los

FOTO: KATJA MALI

De volgende stap zetten

(Veer)krachtig onderwijs, een passend thema voor deze editie van de onderwijskrant. Want naast creativiteit en vindrijkheid heeft het onderwijs de afgelopen periode ook zeker haar veerkracht laten zien. Hierdoor stond het afstandsonderwijs binnen no time in de steigers. En ondanks de hobbels stak iedereen de schouders eronder. Leraren, onderwijsassistenten, schoolleiders en schoolbestuurders hebben samen alles op alles gezet om het onderwijsproces zoveel mogelijk te continueren. En dat is, en blijft, een groot compliment waard.

De energie, het doorzettingsvermogen en de tomeloze inzet was overal voelbaar, zowel binnen onze sector als ver daarbuiten. Nieuwe samenwerkingen ontstonden, dilemma’s werden gezamenlijk opgepakt en het onderwijs paste zich razendsnel aan. Maar ook de kansongelijkheid in het onderwijs werd pijnlijk zichtbaar en de zorgen over onderwijsachterstanden namen toe. Er waren leerlingen zonder laptop of ouders met wie geen contact te krijgen was. Maar bovenal werd, meer dan ooit, duidelijk dat de school voor kinderen een veilige plek is.

Toch heeft deze crisis niet alleen maar kommer en kwel gebracht. En soms gaat leren nou eenmaal gepaard met horten en stoten. Zo bleek de samenwerking met de Kinderopvang tijdens de sluiting cruciaal. En deze samenwerking is nu sterker dan ooit tevoren.

Daarom is het belangrijk om verder te kijken naar wat we uit de afgelopen periode kunnen leren, en hoe we dat kunnen behouden. Veel schoolbesturen zijn al aan de slag gegaan met deze inventarisatie op de eigen scholen. Vanuit de PO-Raad willen wij dit landelijk in kaart brengen met behulp van de Monitor Hybride Onderwijs. Inmiddels hebben ruim 3600 onderwijsprofessionals, leerlingen en ouders aan deze monitor deelgenomen. Ook jouw mening en ideeën zijn van harte welkom.

Nooit eerder is er op zo’n grote schaal gebruik gemaakt van ICT en technologie in het onderwijs. Dat brengt ons bij de volgende uitdaging. Hoe zorgen we dat we doordacht digitaliseren en regie pakken op de digitalisering in het onderwijs? We leven in een wereld waarin digitale ontwikkelingen zichzelf razendsnel opvolgen en de invloed van grote technologiebedrijven groeit. Regelmatig ontvangen wij nog signalen dat de markt onvoldoende naar het onderwijs luistert. Daarom is het belangrijk dat we als sector de volgende stap zetten. De PO-Raad wil dit gesprek samen met haar leden en samenwerkingspartners verder brengen.

In de natuurkunde betekent veerkracht ‘het weer aannemen van de oorspronkelijke vorm’. Iets waar we, ten tijde van het afstandsonderwijs, reikhalzend naar hebben uitgekeken. Want zoals we inmiddels allemaal weten: uiteindelijk gaat er niets boven fysiek onderwijs, met de leraar en leerlingen samen in een klas. Op het moment van schrijven zijn alle scholen weer volop aan de slag. De PO-Raad zal er alles aan doen om de scholen, veilig en verantwoord, open te houden.

Tegelijkertijd moeten we helaas rekening houden met mogelijke lokale of regionale lockdowns. Hopelijk worden deze scenario’s geen werkelijkheid. Maar mocht dit toch zo zijn, dan weet ik dat het onderwijs is toegerust met lef, creativiteit én veerkracht.

Ik wens alle onderwijsprofessionals en leerlingen een goed en gezond schooljaar toe.

Rinda den Besten
Voorzitter PO-Raad

PO RAAD